

Veere, dinsdag 13 mei 1653

‘In den name des Heren amen.’

Notaris Keijzer spreekt de woorden langzaam uit terwijl hij ze opschrijft. Zijn ganzenveer krast over het perkament en schrijft sierlijke krullen in de lucht.

‘Op 13 mei 1653 voor mij, Gabriël Keijzer, openbaar notaris residerende binnen de stad Veere in presentie van nader te noemen getuigen ..., ach heer Nebbens, schrijft u hier uw naam.’

Ik neem de veer aan en doop hem in de zilveren inktpot. Langzaam schrijf ik mijn naam: Roelant Nebbens. Het valt niet mee te schrijven, mijn handen doen pijn en beven. Ik geef de ganzenveer terug en luister naar de sonore stem die verder gaat.

‘Woonachtig in de Kraanstraat binnen deze stad ...’

Als notaris Keijzer het zo gedragen zegt, dringt het pas goed tot me door. We hebben eerst de concepttekst doorgesproken en ik heb hem verteld wat er precies in het testament moest komen. Nu schrijft hij het testament uit en leest het meteen voor.

‘... de welke uit vrije en onbedwongen wil, zonder persinatie of inductie van niemand, genegen te wezen om bij dezer instrumenten te disponeren van zijne tijdelijke goederen hem van God Almachtig op dezer wereld genadig leent en ...’

Ik kijk door het kleine venster naar buiten en even lijkt het of ik haar gezicht zie. Tegen de ruit gedrukt. Haar neus plat tegen het glas. Haar lippen voorzichtig getuit, alsof ze me wil kussen met het glas tussen ons in. Even maar, dan zie ik het zonlicht door het bladerdak van de kastanje door de ruit vallen en het beeld is weg.

Het krassen stopt even, de veer wordt in de inkt gedoopt en notaris Keijzer vervolgt: ‘... van de onzekerheid en broosheid van een mensenleven en de zekerheid des doods ...’

Ik wil weg. Nog voor het eigenlijke testament begint, dit zijn tenslotte nog maar de inleidende passages, wil ik al weg. Naar buiten, naar de haven, naar huis. Ik word nerveus van het gekras en het gefluister. Alsof ik al met één been in het graf sta. Mijn

adem stokt, zweet breekt me uit en heel mijn lichaam doet zeer. Ik vraag me af: zou het zo kunnen zijn. Was ze het misschien toch echt? Daarnet zo voor het raam. Kan zoiets? Is het er nog allemaal?

‘Heer Nebbens?’ vraagt de notaris voorzichtig. ‘Voelt u zich wel goed?’

De twee getuigen gaan wat verzitten op hun stoelen en met gedempte stemmen zeggen ze iets tegen elkaar.

‘Ja, ik voel me uitstekend,’ lieg ik. ‘Gaat u gerust verder.’

Een van de getuigen kucht achter zijn fluwelen handschoen. Keijzer gaat verder: ‘... te niet te doen, alle testamenten, codicillen of andere akten van uiterste willen, die hij voor dato deze ...’

Mijn gedachten dwalen weer af. Ik kan me niet concentreren. De notaris kijkt mij aan en buigt zich dan weer over zijn schrijfwerk.

‘... dat dezelfde of enige van dien zullen behouden enige kracht of effect, maar dat die bij een ieder zullen gehouden worden voor krachteloos en van onwaarde ...’

Als ik naar buiten kijk, zie ik haar voorbij lopen. Een jakje over een lange rok, een wit mutsje op haar hoofd. Haar arm door het hengsel van een tenen mand, haar hand op het ruwe vlechtwerk. Ze kijkt even opzij en ziet mij zitten. Het lijkt of ze me niet herkent. Ze loopt door. Ik wil opstaan, zien waar ze heen loopt. Mijn handen zet ik op de tafelrand, mijn stoel schuif ik met mijn onderlichaam naar achteren. De getuigen draaien hun hoofden tegelijk mijn richting uit. Een van de mannen fronst zijn wenkbrauwen. Ik zak weer terug op mijn plaats. Mijn hoofd bonkt van de pijn.

‘Zo verklaart hij bij deze te legateren aan de armen dezer stad Veere, de somma van 6 ponden Vlaams ...’

Ja, denk ik. Dat is goed. De armen eerst maar een deel. Ik heb tenslotte geluk gehad dat ik nog leef en een testament kan laten opstellen. Eerst de armen.

Notaris Keijzer kijkt mij aan.

‘Dat hadden we toch besproken, heer Nebbens?’

‘Ja, ja,’ zeg ik snel, ‘maakt u er maar tien ponden Vlaams van.’

De notaris zucht, schrapt wat aan het perkament en maakt van de 6 een 10. ‘Hij verklaart te legateren aan ...’

Ik voel me misselijk en duizelig. Ik wou dat het klaar was. Gauw terug naar huis, mijn bedstee in. Met de deuren dicht. In het donker. Niet eten, niet drinken. Ik zal aan mezelf genoeg hebben.

‘Ja, alles legateer ik aan haar,’ zeg ik snel.

‘... tot zijne enige en universele erfgename gesteld wijders in al zijn resterende goederen, zowel roerende als onroerende, actiën en credieten, goud en zilver, gemunt en ongemunt.’ Keijzer kijkt me vragend aan en ik knik ter bevestiging.

‘Dit alles verklaart hij zijn testament te zijn en uiterste wil, willende en begerende dat deze na zijn dood effect zal sorteren ...,’ prevelt hij.

Verder is het stil in de werkkamer. De getuigen kijken recht voor zich uit. Ik probeer nergens aan te denken, niets te voelen, niets te verlangen.

‘... ten dage present monfrères Franchoid Panwens en Gabriël Lartrant als getuigen, hiertoe verzocht en gebeden, die de minuut dezes ...’

Zo heten die twee mannen dus.

‘... en mij notario in commissie der waarheid hebben ondertekend dato.’

En dan zet notaris Gabriël Keijzer met een enorme zwaai van de ganzenveer zijn naam onder het document en met een paar forse halen schrijft hij er nog wat krullen dwars doorheen.

‘Het is klaar,’ zegt hij. ‘Heer Nebbens, u kunt gaan.’

Als in een droom sta ik op, bezweet en afgemat. Ik strompel door de hoge gang naar de voordeur die wordt opengehouden door een van de meiden. Ik schuifel over de zonovergoten Markt, langs de huizen op de Kaai naar de Kraanstraat. Alsof mijn lichaam niet het mijne is loop ik naar huis. Ik open de deur en stommel de trap op naar boven. Ik gooi mijn kleren uit, klim in mijn bedstee en trek de deuren achter mij dicht.

Veere, donderdag 4 juli 1619

Mijn naam is Roelant Nebbens en ik ben tien jaar oud.

Ik heb dit album gekregen van moeder.

‘Dan kun je oefenen met schrijven,’ zei ze.

Maar ik kan het al.

Ik zal alles opschrijven wat ik weet en wat ik zie.

Ik ga vertellen over mijn zusje en mijn broers en over ons huis.

We wonen in de Kraanstraat. Het huis heet ‘De Cleene Wol-sack.’ Het heeft een voordeur met aan iedere kant twee ramen. Links is de kamer met de haard. Rechts is ook een kamer met een haard. Aan het eind van de gang is de keuken en daar achter een binnenplaatsje met een pomp. Boven zijn de kamers van mijn broers, mijn moeder, mijn zusje en van mij.

Maria is mijn zusje. Ik had nog een zusje, maar zij is in de wieg gestorven. Mijn vader is ook dood. Hij is op zee gestorven. Verder heb ik drie broers. De oudste heet Jacob, dan heb je Casper, dan Pieter en dan ik. En natuurlijk Maria. Als Jacob en Casper terugkomen met hun schip, hebben ze meestal wel iets voor Maria bij zich.

Ik ben nog één iemand vergeten, of eigenlijk heb ik haar voor het laatst bewaard: onze moeder. Maria lijkt op haar. Net zulke ogen, net zulk haar.

Ik zal ook vertellen wat iedereen doet. Mijn twee oudste broers varen, Pieter gaat ook varen en Maria helpt moeder.

En ik? Wat ik doe? Ik droom. Ik droom over later. Ik droom over vroeger. Ik droom over nu. En daartussenin ga ik naar school. Moeder wil dat ik schoolmeester word.

‘Jij hebt er de hersenen voor,’ zegt ze altijd.

Maria zegt dat ook, maar ze zegt dat van ons allemaal.

En wat ik verder doe? Ik help mijn broers als hun schip in de haven ligt. Ik kan touw splitsen, breeuwen en het dek schrobben.

Maar het belangrijkste is dat ik vanaf het schip het huis kan zien. Het huis waar ik zo graag naar kijk. Het huis met de hoge ramen en de prachtige voordeur. Vroeger woonde daar een koop-

man: Balthasar de Moucheron. Die voer op alle wereldzeeën, van oost naar west en van noord naar zuid. Ieder jaar vertrokken er achttien schepen vanuit onze haven, maar toen was ik nog niet geboren.

Waarom ik zo graag naar het huis kijk? Cathelijne woont daar! Als wij 's zondags in de kerk zitten, zitten Cathelijne en haar zusje schuin voor ons. Ik zit nog niet in de mannenbank. Samen met Maria en moeder zit ik midden in de kerk. Mijn broers zitten aan de zijkant, trots naast elkaar. Ik zit lekker warm tegen moeder aan. Soms slaat ze haar omslagdoek ook om mij heen. Dan ruik ik haar geur. Ze ruikt net als Maria.